

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Okresní kolo – zadání**

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. V běžném rozhovoru zazněla tato věta:

Ten kluk je vážně nezřízená střela!

a) Ve větě podtrhněte nevhodně užitě slovo a napište pod něj slovo, které měl mluvčí na mysli.

b) Vysvětlete, proč původní slovo nelze v dané souvislosti použít (pokud nejde o záměrnou hru s jazykem).

c) Slovo, které jste podtrhli, užitě vhodným způsobem v jiné větě nebo v jiném souvětí.

2. Na vynechaná místa doplňte vždy jeden slovní tvar tak, aby byl text jazykově i věcně správný:

Sloveso *ochrnout* je zvláštní tím, že má v současné češtině pouze jeden (1) protějšek (sloveso (2)), který se navíc příliš často neužívá. Většina českých předponových sloves má totiž takové protějšky dva: jednak sloveso, od kterého je toto předponové sloveso (3) (například (4) – *omotat*), a jednak sloveso, které je od něj (5) pomocí (6) (například *omotat* – (7)).

3. a) Popište, co mají následující slova *cementárna, pekárna, čítárna, kočárkárna, drožd'árna, míchárna, odpočívárna, sklárna, sušárna* z hlediska tvoření slov

- společného:

- rozdílného:

b) Na základě rozdílu, který jste popsali v bodě a), zadaná slova rozdělte do skupin.

c) Připište ke každé skupině z bodu b) ještě jedno slovo tvořené stejným způsobem jako slova z příslušné skupiny.

d) Určete, proč do žádné z uvedených skupin nelze zařadit slovo *továrna*.

e) Určete, čím se od slov uvedených v bodu a) liší slova *blbárna, pakárna*.

4. Následující věta, která se objevila ve zprávě o postupu studentské práce, je dvojznačná. Přeformulujte ji dvěma způsoby tak, aby byl pokaždé vyjádřen jen jeden z možných významů.

Studentka plní své povinnosti částečně z osobních důvodů.

5. Ke každému z následujících slovních spojení napište to ze sloves *drmolit, huhlat, hulákat, špitat, žvanit*, které mu nejvíce významově odpovídá.

Dále ke každému ze zadaných slovních spojení přiřipšte dvě další slovesa stejného nebo podobného významu.

a) mluvit velice potichu:

b) mluvit velice nahlas:

c) mluvit rychle a nepříliš srozumitelně:

.....

d) mluvit nezřetelně a spíše tiše:

.....

e) mluvit hodně a nepříliš smysluplně:

.....

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Okresní kolo – slohový úkol

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Jestli jsem v něčem opravdu dobrý/dobrá, tak je to ...

Zamyslete se nad tím, co je vaše silná nebo „silná“ stránka.

Téma zpracujte formou prózy, a to jako úvahu nebo jako vypravování. Doporučená délka je 25–30 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Okresní kolo – řešení II. kategorie

1.

a) nezřízená – neřízená

b) Příklady řešení: Slovo *nezřízený* znamená ‚neuspořádaný, neukázněný, neznající míru‘ (uvedení dalšího významu ‚takový, který nebyl zřízen‘ nepokládejte za chybu, požadujte však uvedení významu daného před závorkou), a proto se jako přívlastek ke slovu *střela* nehodí / *Neřízená střela* je ustálené slovní spojení, které má význam jako celek (zde: ‚člověk, který se chová nepředvídatelně‘). / *Neřízený* je odvozeno od slovesa *řídít* – spojení *neřízená střela* znamená ‚střela, kterou nelze řídit‘ / ‚střela, která není řízená‘.

c) Příklad řešení: *Nerada to říkám, ale váš syn vede nezřízený život.*

Bodování:

a) za oba tvary – 1 bod;

b) za vhodné vysvětlení – 2 body;

při drobných nepřesnostech – 1 bod;

c) za vhodné užití slova – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

2.

(1) vidový/nedokonavý

(2) *ochrnovat*

(3) utvořeno/odvozeno

(4) *motat*

(5) utvořeno/odvozeno

(6) přípony

(7) *omotávat*

Bodování:

za 7 správně doplněných slov – 4 body;

za 6 správně doplněných slov – 3 body;

za 5 správně doplněných slov – 2 body;

za 4 správně doplněná slova – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

3. Příklad řešení:

a) Společné rysy: Jsou utvořena/odvozena pomocí příponové části *-árna*. / Jsou to příponové odvozeniny.

Rozdílné rysy: Některá ze zadaných slov jsou odvozena od podstatných jmen, některá od sloves.

b) I. skupina (slova odvozená od podstatných jmen / motivovaná podstatnými jmény): *cementárna, kočárkárna, droždárna, sklárna*; II. skupina (slova odvozená od sloves / motivovaná slovesy): *pekárna, čítárna, míchárna, odpočívárna, sušárna*.

c) I. skupina: např. *cukrárna, mlékárna, rybárna, ocelárna, železárna, kavárna* II. skupina: např. *čekárna, slévárna, kužárna, posluchárna*.

d) Příklady řešení: Slovo *továrna* je odvozeno příponovou částí *-na* od slova *tovar*. / Není možné, aby šlo o příponovou odvozeninu s kořenem *-tov-*, protože tento kořen v češtině neexistuje. / Skupina *-árna* není v tomto případě příponovou částí. (Uznávejte kterékoli z těchto řešení.)

e) Příklady řešení: Slova v bodě a) jsou neutrální, spisovná slova, slova *blbárna, pakárna* jsou expresivní a nespisovná. / Základním významem slov v bodě a) je pojmenování místa, provozovny, popř. přístroje, jsou to konkréta, zatímco slova *blbárna, pakárna* vyjadřují vztah mluvčího k nějaké činnosti, instituci apod. a typicky jsou to abstrakta. (Uznávejte kterékoli z těchto řešení.)

Bodování: **a)** za správné určení společného rysu – 1 bod, za správné určení rozdílného rysu – 1 bod, celkem tedy maximálně 2 body;

b) za správné rozřazení slov do skupin – 2 body, při chybném zařazení 1–2 slov – 1 bod;

c) za dvě vhodně zvolená slova – 2 body, za jedno vhodně zvolené slovo – 1 bod;

d) za náležitou odpověď – 2 body, při drobných nedostacích – 1 bod;

e) za náležitou odpověď – 2 body, při drobných nedostacích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **10 bodů**.

4. Příklad řešení:

Z osobních důvodů plní studentka své povinnosti pouze částečně, nikoliv v úplnosti.

Studentka své povinnosti plní částečně proto, že k tomu má osobní důvody, a částečně z jiných důvodů.

Bodování: za obě vhodné formulace – 2 body, za jednu vhodnou formulaci – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

5. Příklady řešení:

a) *špitat + šeptat, šuškat*

b) *hulákat + křičet, řvát, vyřvávat* (uznávejte i: *vřískat, ječet, vykřikovat*)

c) *drmolit + mlít, brebentit* (uznávejte i *repetit*)

d) *huhlat + brblat, mumlat* (uznávejte i: *brumlat, bručet*)

e) *žvanit + žvástat, kecat, plácat, tlachat, blábolit, mlít*

Bodování:

pro každý z bodů a)–e):

za uvedení 3 vhodných sloves – 2 body;

za uvedení 2 vhodných sloves – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **10 bodů**.

Bodování gramatické části:

Celkem tedy maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A. slohovou úroveň textu, tj.

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu;

B. jazykovou a pravopisnou správnost projevu, tj.

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce,
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu.

Bodování části A: 0 - 10 bodů.

Bodování části B: 0 - 10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.